

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi vammaistukilain 2 ja 8 §:n sekä kansaneläkelain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan vammaistukilakia ja kansaneläkelakia muutettaviksi niin, että keliakiaa sairastaville korvattaisiin ruokavaliosta aiheutuvia lisäkustannuksia 21 euroa kuukaudessa vammaistuki- ja eläkkeensaajien hoitotukijärjestelmän kautta. Esitys liittyy valtion vuoden 2002 talousarvioesitykseen. Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä lokakuuta 2002.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja sen arviointi

Keliakia on sairaus, jossa vehnän, rukiin ja ohran sisältämä gluteeni aiheuttaa ohutsuolen limakalvon kroonisen tulehduksen. Tulehdus välittyy elimistön immuunijärjestelmän kautta. Taudin edetessä suolinukka tuhoutuu ja sen seurauksena häiriintyy ravintoaineiden, hivenaineiden ja vitamiinien imeytyminen johtaen erilaisiin oireisiin ja immunologisiin lisäsairauksiin. Keliakian toteamiseksi on kehitetty immunologisia laboratoriotutkimuksia, mutta varma diagnoosi edellyttää ohutsuolen koepalassa todettua suolinukan vaurioitumista. Ihokeliakia eli dermatitis herpetiformis on gluteenin vaikutuksesta syntyvä kutiseva ja rakkuloiva ihotauti, jonka yhteydessä noin 75 %:lla on samanlainen suolistovaurio kuin muussakin keliakiassa. Ihokeliakia todetaan ihon koepalasta.

Erityisruokavaliosta johtuen keliakiaa sairastaville henkilöille aiheutuu ruokavaliostaan normaalia enemmän kustannuksia. Kuluttajaviraston vuonna 1998 tekemän selvityksen perusteella gluteenittomasta ruokavaliosta aiheutuvat lisäkustannukset ovat 47–58 euroa (280 – 345 mk) kuukaudessa eli noin 560 – 700 euroa (3 300 – 4 100 mk) vuodessa. Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta edellytti lausunnossaan (StVM 11/2000 vp), että keliakiaa sairastaville korvattaisiin ruokavaliosta aiheutuneita lisäkustannuksia vammaistuki- ja eläkkeensaajien hoitotukijärjestelmien kautta.

Keliakiaa sairastaville henkilöille ei voida nykyisen lainsäädännön perusteella maksaa korvausta vammaistukena eikä eläkkeensaajien hoitotukena. Alle 16-vuotiaille keliakiaa sairastaville lapsille maksetaan lapsen hoitotukea sairaudesta aiheutuvan taloudellisen ja muun rasituksen perusteella. Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) perusteella keliakiaa sairastavilla on ollut mahdollisuus saada korvausta erityisruokavaliokustannuksistaan.

Korvaus on harkinnanvarainen.

Eläkkeensaajien hoitotuen ja vammaistuen maksaminen edellyttää, että henkilön toimintakyvyn voidaan arvioida olevan sairauden tai vamman vuoksi vähintään vuoden ajan yhdenjaksoisesti alentunut. Keliakiaa sairastavan henkilön toimintakyvyn ei voida katsoa olevan sairauden perusteella alentunut vammaistukilaisissa (124/1988) ja kansaneläkelain (347/1956) 30 a §:ssä säädetyllä tavalla.

Eläkkeensaajien hoitotuella ja vammaistuella korvataan myös sairaudesta aiheutuneita kustannuksia siten, että kustannusten tulee nousta vähintään maksettavaan tuen tasoon kuukaudessa. Vammaistukea ei voitaisi nykyisen lainsäädännön perusteella myöntää keliakiaa sairastaville senkään vuoksi, että keliakia ei aiheuta siinä määrin lisäkustannuksia kuin alimman vammaistuen myöntäminen edellyttää.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Koska keliakia ei aiheuta sellaista toimintakyvyn alentumista, jota vammaistuen ja eläkkeensaajien hoitotuen myöntäminen edellyttää eivätkä siitä aiheutuneet lisäkustannukset oikeuttaisi vammaistuen myöntämiseen, edellyttää tukien maksaminen keliakiaa sairastaville erityissäännösten ottamista vammaistukilakiin ja kansaneläkelakiin.

Gluteenittoman ruokavalion kustannusten korvaaminen edellyttäisi tarkkaa taudin määrittelyä esimerkiksi siten, että ohutsuolen koepalassa on todettu suolinukan vaurioituminen.

Kustannusten korvaaminen ehdotetaan toteutettavaksi siten, että gluteenittomasta ruokavaliosta aiheutuvista lisäkustannuksista korvattaisiin vammaistuella ja hoitotuella tietty osa kuukaudessa. Korvattavaksi määräksi ehdotetaan 21 euroa (125 mk) kuukaudessa. Summa on verrannollinen sairausvakuutuksesta korvattavien kliinisten ravintovalmistekustannusten kanssa.

Koska toimintakyvyn alenemisen ja avuntarpeen perusteella myönnettävällä vammaistuella ja eläkkeensaajien hoitotuella ei korvata keliakiasta aiheutuneita kustannuksia, pidetään tarkoituksenmukaisena, että henkilö voisi samanaikaisesti saada edellä mainitulla perusteella myönnetyn tuen kanssa vammaistukea tai hoitotukea keliakiasta aiheutuvien ruokavaliokustannusten korvaamiseksi. Tällä perusteella maksettavaa hoitotukea ei suhteutettaisi Suomessa asuttuun aikaan nähden.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Keliakiaa sairastavia henkilöitä on arviolta noin 13 000, joista 1 000 alle 16-vuotiasta saa lapsen hoitotukea. Siten korvausten ulkopuolelle on jäänyt noin 12 000 henkilöä. Ehdotetut muutokset aiheuttaisivat vammaistuki- ja eläkkeensaajien hoitotukimenoihin yhteensä lisäystä noin 3 miljoonaa euroa (18 miljoonaa markkaa)

vuodessa. Vuonna 2002 lisäys olisi 755 000 euroa (4,5 miljoonaa markkaa).

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Ehdotetuista muutoksista aiheutuisi Kansaneläkelaitokselle jonkin verran lisää työtä.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Samanaikaisesti eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys vammaisten ja vajaakuntoisten henkilöiden työllistymisen edistämiseksi. Esityksessä on mukana vammaistukilain 2 §:n ja kansaneläkelain 77 §:n muutos.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1.1. Vammaistukilaki

2 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka perusteella korvattaisiin erityisruokavaliosta aiheutuvia kustannuksia henkilölle, joka ei sairautensa vuoksi voi käyttää gluteenia sisältäviä tuotteita ruokavaliossaan. Pykälässä ehdotetaan, että vammaistuella korvattaisiin sairaudesta aiheutuvia ruokavaliokustannuksia 21 euroa kuukaudessa. Vammaisuuksien kautta maksettavat korvaukset korvaavat sairaudesta aiheutuneita kustannuksia vain osittain. Siten henkilölle jäisi kustannuksista vielä tietty osa itse maksettavaksi.

8 §. Erityisruokavaliokustannusten perusteella maksettavaa vammaistukea ei

tarkistettaisi vuosittain KEL-indeksillä. Yksittäisten valmisteiden hintakehityksestä ei ole varmuutta.

1.2. Kansaneläkelaki

30 a §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka perusteella korvattaisiin erityisruokavaliosta aiheutuvia kustannuksia henkilölle, joka ei sairautensa vuoksi voi käyttää gluteenia sisältäviä tuotteita ruokavaliossaan. Pykälässä ehdotetaan, että hoitotuella korvattaisiin sairaudesta aiheutuvia erityisruokavaliokustannuksia 21 euroa kuukaudessa. Eläkkeensaajien hoitotuella korvataan sairaudesta aiheutuvia kustannuksia vain osittain. Siten henkilölle jäisi

kustannuksista vielä tietty osa itse maksettavaksi.

30 b §. Koska ehdotetulla 30 a §:n 3 momentin mukaisella hoitotuella on tarkoitus korvata keliakiaa sairastavien ruokavaliosta aiheutuneita kustannuksia, kyseisen momentin mukaista hoitotukea ei ole tarkoituksenmukaista suhteuttaa Suomessa asuttuun aikaan nähden. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi tämän vuoksi uusi 3 momentti.

77 §. Erityisruokavaliion perusteella maksettavaa hoitotukea ei tarkistettaisi KEL-indeksillä. Yksittäisten valmisteiden

hintakehityksestä ei ole varmuutta.

2. Voimaantulo

Esitys liittyy valtion vuoden 2002 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä lokakuuta 2002.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset.

Lakiehdotukset

1.

Laki

vammaistukilain 2 ja 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 5 päivänä helmikuuta 1988 annetun vammaistukilain (124/1988) 8 §, sellaisena kuin se on laissa 729/2001, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 838/1998 ja mainitussa laissa 729/2001, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

2 §

Poiketen siitä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, maksetaan henkilölle, jolle asianmukaisesti määritellyn suolistosairauden takia gluteenittomien tuotteiden käyttäminen on ehdottoman välttämätöntä, vammaistukea sairaudesta aiheutuvista ruokavaliokustannuksista 21 euroa kuukaudessa.

8 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan soveltuvien osin lisäksi, mitä kansaneläkelain 1 d, 35—39, 39 b, 40, 42, 43 ja 44 §:ssä, 45 §:n 1 ja 4 momentissa, 46, 67, 69 ja 75 §:ssä, 79 §:n 1 ja 4 momentissa sekä 80—83, 84—86, 88 ja 88 a §:ssä sekä kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään, viimeksi mainitun lain osalta ei kuitenkaan 2 §:n 3 momentissa mainittua rahamäärää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2002.

2.

Laki**kansaneläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/1956) 77 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 724/2001, ja
lisätään 30 a §:ään sellaisena kuin se on laeissa 979/1996, 837/1998 ja mainitussa laissa 724/2001, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3—7 momentti siirtyvät 4—8 momentiksi, sekä 30 b §:ään sellaisena kuin se on edellä mainituissa laeissa 979/1996 ja 724/2001, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

30 a §	30 a §:n 3 momentissa tarkoitettua hoitotukea.
<p>----- Poiketen siitä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, maksetaan henkilölle, jolle asianmukaisesti määritellyn suolistosairauden takia gluteenittomien tuotteiden käyttäminen on ehdottoman välttämätöntä, eläkkeensaajien hoitotukea sairaudesta aiheutuvista ruokavaliokustannuksista 21 euroa kuukaudessa.</p>	<p>----- 77 § Tässä laissa säädettyt etuudet ja niiden määräytymisperusteet sidotaan hintatason muutoksiin siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään, lukuun ottamatta tämän lain 30 a §:n 3 momentissa mainittua määrää.</p>

30 b §	Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2002.
<p>----- Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske</p>	

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Maija Perho*

Liite
Rinnakkaistekstit

1.

Laki

vammaistukilain 2 ja 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 5 päivänä helmikuuta 1988 annetun vammaistukilain (124/1988) 8 §, sellaisena
kuin se on laissa 729/2001, sekä
lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 838/1998 ja mainitussa laissa 729/2001, uusi 3
momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi,
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

-----
*Poiketen siitä, mitä 1 ja 2 momentissa
säädetään, maksetaan henkilölle, jolle
asianmukaisesti määritellyn
suolistosairauden takia gluteenittomien
tuotteiden käyttäminen on ehdottoman
välttämätöntä, vammaistukea sairaudesta
aiheutuvista ruokavaliokustannuksista 21
euroa kuukaudessa.*
-----

8 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä,
noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä
kansaneläkelain 1 d, 35—39, 39 b, 40, 42,
43 ja 44 §:ssä, 45 §:n 1 ja 4 momentissa,
46, 67 ja 69 §:ssä, 79 §:n 1 ja 4 momentissa
sekä 80—86, 88 ja 88 a §:ssä sekä
kansaneläkeindeksistä annetussa laissa
(456/2001) säädetään.

8 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä,
noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä
kansaneläkelain 1 d, 35—39, 39 b, 40, 42,
43 ja 44 §:ssä, 45 §:n 1 ja 4 momentissa,
46, 67, 69 ja 75 §:ssä, 79 §:n 1 ja 4
momentissa sekä 80—83, 84—86, 88 ja
88 a §:ssä sekä kansaneläkeindeksistä
annetussa laissa (456/2001) säädetään,

*viimeksi mainitun lain osalta ei kuitenkaan
2 §:n 3 momentissa mainittua rahamäärää.*

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä
lokakuuta 2002.*

2.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/1956) 77 §:n 1 momentti,
sellaisena kuin se on laissa 724/2001, ja
lisätään 30 a §:ään sellaisena kuin se on laeissa 979/1996, 837/1998 ja mainitussa laissa
724/2001, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3—7 momentti siirtyvät 4—8 momentiksi, sekä
30 b §:ään sellaisena kuin se on edellä mainituissa laeissa 979/1996 ja 724/2001, uusi 3
momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

30 a §

*Poiketen siitä, mitä 1 ja 2 momentissa
säädetään, maksetaan henkilölle, jolle
asianmukaisesti määritellyn
suolistosairauden takia gluteenittomien
tuotteiden käyttäminen on ehdottoman
välttämätöntä, eläkkeensaajien hoitotukea
sairaudesta aiheutuvista
ruokavaliokustannuksista 21 euroa
kuukaudessa.*

30 b §

*Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske
30 a §:n 3 momentissa tarkoitettua
hoitotukea.*

77 §

Tässä laissa säädetyt etuudet ja niiden määräytymisperusteet sidotaan hintatason muutoksiin siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään.

Tässä laissa säädetyt rahamäärät vastaavat kansaneläkeindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 2001 tammikuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus lasketaan.

77 §

Tässä laissa säädetyt etuudet ja niiden määräytymisperusteet sidotaan hintatason muutoksiin siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään, *lukuun ottamatta tämän lain 30 a §:n 3 momentissa mainittua määrää.*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2002.
